

SUBIECȚII CONTRACTULUI ADMINISTRĂRII FIDUCIARE

Stela SOCHIRCA,
doctorand, magistrul în drept, avocat

SUMMARY

This article will be devoted to subjects of the fiduciary administration contract. Being a relatively new institute of law, in this respect, in my opinion, in national legislation has vulnerabilities, which also are keeping a legal regulation. Namely analytical comparative analysis of national and international proposals to be included in national legislation, will be given content item.

Keywords: subject of the fiduciary administration contract, property trust founder, fiduciary, beneficiary of trusts, owner of real estate, right of possession, right of use, aviabile right.

REZUMAT

Articolul pune în discuție instituția subiecților administrării fiduciare a bunurilor. Fiind un institut de drept relativ nou, în legislația națională sînt un șir de puncte vulnerabile în ceea ce ține de reglementarea juridică a temei abordate. Analiza comparativă a legislației naționale cu cea internațională permite autoarei să vină cu unele propuneri de modificare a Codului civil.

Cuvinte-cheie: subiect al contractului administrării fiduciare a bunurilor, fondatorul administrării fiduciare a bunurilor, administrator fiduciar, beneficiarul administrării fiduciare, proprietarul bunurilor imobile, drept de posesie, drept de folosință, drept de dispoziție.

Introducere. Compartimentul subiecților contractului administrării fiduciare a bunurilor este unul dintre compartimentele centrale de reglementare juridică a institutului dat de drept. În articol, pe lângă analiza legislației naționale privind drepturile și obligațiile subiecților contractului examinat, vom reflecta asupra unor ce țin de perfecționarea Codului civil, avînd în vedere practica internațională în domeniu.

Metode și materiale aplicate. Expunerea analitico-comparativă a legislației naționale și celei internaționale la subiectul dat va fi însoțită de propuneri de perfecționare a Codului civil.

Rezultate obținute și discuții. În raporturile juridice ale administrării fiduciare a bunurilor participă, de regulă, doi subiecți: fondatorul administrării fiduciare și administratorul fiduciar. Uneori, în aceste categorii de raporturi participă și beneficiarul administrării fiduciare a bunurilor. Astfel, în calitate de părți ale contractului dat trebuie să figureze fondatorul administrării fiduciare și administratorul, iar beneficiarul administrării fiduciare poate să figureze doar în calitate de persoană terță, deoarece contractul se încheie în interesul său.

Capitolul XV din Codul civil al Republicii Moldova nu stipulează categoriile de subiecți de drept

ai dreptului civil ce pot participa în acest rol în raporturile juridice ale administrării fiduciare, în comparație cu prevederile Codului civil român și Codului civil francez. Astfel, se cere perfecțiunea reglementării legale a anumitor raporturi juridice, ceea ce va avea drept urmare stabilitatea lor, securitatea societății și a relațiilor economice rezultate.

Considerăm oportun ca, printr-o prevedere separată a unui articol din compartimentul respectiv, în calitate de fondator al administrării fiduciare să figureze proprietarul bunurilor transmise în administrare sau, în cazurile prevăzute de lege, alte persoane atît fizice, cît și juridice, care posedă capacitate de exercițiu.

La fel, după părerea noastră, este importantă interdicția stipulată de art. 775 Codul civil Român, în conformitate cu care contractul de fiducie este lovit de nulitate absolută dacă prin acesta se realizează o liberalitate indirectă în folosul beneficiarului. În acest text a fost preluat, într-o formă adaptată, conținutul art. 2013 din Codul civil francez, scopul acestei interdicții fiind ca fiduciar să nu poată fi utilizată pentru a se eluda prevederile din materia legatelor și donațiilor, respectiv de a evita posibilitatea debitorului de a se sustrage plății creditorilor.

Analizînd complexitatea raportu-

rilor juridice ale institutului de drept al administrării fiduciare a bunurilor, concluzionăm că în calitate de *fondator* poate apărea proprietarul bunurilor imobile, deoarece, conform prevederilor art. 315 alin. 2 Cod civil, dreptul de proprietate este perpetuu. Conform prevederilor art. 315 alin. 1 Cod civil, proprietarul are dreptul de posesiune, de folosință și de dispoziție. Transmiterea bunurilor în administrarea fiduciară nu duce prin sine la transmiterea dreptului de proprietate față de bunurile date administratorului fiduciar, care trebuie să efectueze personal administrarea bunurilor în interesele proprietarului sau ale persoanei indicate.

De la ce vîrstă cetățeanul poate încheia un contract de administrare fiduciară a bunurilor? În capitolul XIV din Codul civil nu găsim răspuns la această întrebare, de aceea ne vor referi la prevederile generale ale CC, ce țin de dobîndirea capacității juridice depline a cetățenilor, care la rîndul său constă în capacitatea de folosință (capacitatea de a avea drepturi și obligații civile – art. 18 alin. 1 Cod civil) și capacitatea de exercițiu, ce, conform prevederilor art. 19 CC este aptitudinea persoanei de a dobîndi prin fapta proprie și de a exercita drepturi civile, de a-și asuma personal obligații civile și de a le executa. Capacitatea deplină de exercițiu (art. 20 alin. 1 CC) începe la data cînd persoana fizică devine majoră, adică

la împlinirea vârstei de 18 ani, prin urmare obține și dreptul de a contracta. În afară de aceasta, capacitate de exercițiu deplină dobândește minorul atît prin căsătorie (art. 20 alin. 2 CC), cît și prin emancipare (art. 20 alin. 3 CC), ce se efectuează prin hotărîrea autorității tutelare, cu acordul ambilor părinți, al adoptatorului sau curatorului, iar în lipsa unui astfel de acord – prin hotărîre judecătorească.

Categoriile date de persoane pot de sine stătător să încheie contactul administrării fiduciare.

Conform prevederilor art. 22 alin. 1 Cod civil, toate actele juridice pentru și în numele minorului, pînă la împlinirea vârstei de 14 ani, pot fi încheiate doar de părinți, adoptatori sau tutore, în condițiile prevăzute de lege. Conform prevederilor art. 42 alin. 1 Cod civil, fără permisiunea prealabilă a autorității tutelare, tutorele nu este în drept să încheie, iar curatorul să încuviințeze încheierea actelor juridice de înstrăinare (inclusiv de donație), de schimb sau de închiriere (arendă) a actelor juridice prin care se renunță la drepturile persoanei puse sub tutelă sau curatelă, a oricăror acte juridice ce duc la micșorarea averii acesteia. Încheierea de acte juridice privind bunurile imobile ale celui pus sub tutelă sau curatelă se admite numai cu permisiunea prealabilă a autorității tutelare (art. 42 alin. 2 Cod civil).

Minorul (art. 21 alin. 2 lit. d) CC) care a împlinit vârsta de 14 ani are dreptul – fără consimțămîntul părinților, adoptatorilor sau al curatorului – să încheie acte juridice prevăzute la art. 22 alin. (2) Cod civil. Celalalte categorii de acte juridice – doar cu încuviințarea părinților, adoptatorilor sau a curatorului, iar în cazurile prevăzute de lege, și cu încuviințarea autorității tutelare. Prin urmare, pentru ca un minor să încheie un contract de administrare fiduciară, este necesar acordul scris indicat mai sus.

Unele întrebări apar în cazurile în care se încheie contractul administrării fiduciare a cărui proprietar este un minor aflat sub tutelă. Astfel, conform prevederilor art. 44 alin. 1 Cod civil,

în cazul necesității administrării permanente a bunurilor imobile și mobile de valoare ale persoanei puse sub tutelă, autoritatea tutelară încheie un contract de administrare fiduciară a proprietății cu administratorul pe care l-a desemnat. Se încalcă deci regula conform căreia proprietarul bunurilor pierde dreptul de posesie, folosință, dispoziție cu bunurile sale. Astfel, minorul-proprietar al bunurilor, aflat sub tutelă, se înlătură de la drepturile sale de proprietar.

În calitate de fondatori ai contractului administrării fiduciare pot fi persoanele juridice, inclusiv R. Moldova, subiectele R. Moldova și cele municipale, de asemenea pot transmite bunurile lor în administrare fiduciară, deoarece sînt proprietarii bunurilor. Trebuie menționat că, în cazurile date, proprietari ai bunurilor vor figura nu R. Moldova, dar organele administrativ-teritoriale ce sînt proprietari ai acestora.

În calitate de fondatori ai administrării fiduciare pot figura nu numai unicii proprietari ai bunurilor, dar și proprietarul unei proprietăți comune în devălmășie. În cazul în care în administrare fiduciară se va transmite bunul ce constituie proprietate comună în devălmășie, semnarea contractului dat se va face prin consimțămîntul celorlalți, dacă legea sau contractul nu prevede altfel (art. 368 CC).

Contractul administrării fiduciare, încheiat de către unul din coproprietarii devălmăși, poate fi socotit nevalabil la cererea celorlalți coproprietari, din cauza lipsei împuternicirilor corespunzătoare, numai dacă va fi dovedit că cealaltă parte contractantă știa sau trebuie să știe despre acest fapt.

Studiind literatura de specialitate, putem concluziona că în administrare fiduciară se pot transmite nu numai bunurile, dar și dreptul de creanță, ceea ce înseamnă că fondatorul administrării poate fi persoana care are dreptul contractual asupra bunului. Însă cazurile date trebuie să fie stipulate în contract (de exemplu, la transmiterea în administrare fiduciară a sumelor bănești).

Atunci cînd în administrare fiduciară se transmit drepturile exclusive ale rezultatelor activității intelectuale, în calitate de fondator va fi deținătorul de drepturi.

De asemenea, este actuală situația în care proprietarul bunurilor, din anumite cauze, nu poate încheia personal contractul administrării fiduciare. Poate oare, în asemenea cazuri, contractul să fie încheiat de o persoană terță? Codul civil indică direct că în asemenea situații persoanei date îi aparține dreptul de fondator al administrării fiduciare.

În art. 1053 alin. 5 Cod civil, direct este indicat că în cazurile în care administrarea fiduciară a patrimoniului se constituie pe motive prevăzute de lege, drepturile fondatorului administrării aparțin autorității tutelare sau unei alte persoane menționate în lege, în cazul necesității administrării permanente a bunurilor imobile și mobile de valoare persoanei puse sub tutelă (art. 44 alin. 1 CC), de asemenea în cazul necesității administrării permanente a patrimoniului persoanei declarate dispărute fără veste (art. 50 alin. 1 CC). Legea reiese din faptul că fondatorul administrării fiduciare a bunurilor va fi persoana ce a încheiat personal contractul dat, cu alte cuvinte – organul de tutelă și curatelă.

Astfel, categoria „fondatorul administrării fiduciare” prezumă nu numai faptul încheierii contractului administrării fiduciare, dar și anumite categorii de drepturi și obligații, cu care nu sînt și nici nu pot fi împuternicite organele de tutelă și curatelă. De exemplu, organul de tutelă și curatelă nu poate pretinde la rambursarea pierderilor suportate din cauza administratorului sau la primirea bunului, la încetarea contractului. Acestea sînt drepturile preferențiale doar ale proprietarului bunurilor. Din aceste considerente, părțile în contractul administrării fiduciare a bunurilor trebuie să indice că administrarea are loc în interesul persoanei aflate sub tutelă sau a persoanelor aflate la întreținerea celui dispărut fără veste. Astfel, reiese cu certitudine că legislația civilă

trebuie să conțină prevederi speciale referitor la răspunderea organului de tutelă și curatelă în ceea ce ține de alegerea administratorului fiduciar și pentru neaplicarea măsurilor convenite la indicarea administratorului, ce au dus după sine pierderea bunurilor sau alte categorii de pierderi.

Atunci când în calitate de fondator apare nu proprietarul bunurilor, dar o altă persoană, va fi numit în testament executorul testamentar (art. 1476 Cod civil). Conform prevederilor legale date, executarea drepturilor și obligațiilor deținătorului de drepturi decedat, pînă la primirea de către moștenitor a drepturilor și obligațiilor date sau pînă la înregistrarea sa în calitate de întreprinzător, se înfăptuiește de către administratorul numit de notar. Deținătorul de drepturi este întreprinzătorul căruia îi aparțin drepturile exclusive. A folosi drepturile date se permite posesorului de drepturi în baza contractului. În cazul decesului său, notarul este obligat să încheie contractul administrării fiduciare în executarea drepturilor și obligațiilor deținătorului de drepturile date.

Art. 1053, stipulînd reglementarea juridică generală a contractului administrării fiduciare a bunurilor, în p. 2-5 stipulează subiecții de drept ce pot figura în calitate de fondatori ai administrării fiduciare. După părerea noastră, pentru o reglementare legală mai certă și clară, ar fi bine-venit printr-un articol separat de reglementat subiecții de drept care pot îndeplini funcția dată, lista lor nefiind exhaustivă, ce ar permite altor categorii de acte normative de a o completa.

În calitate de fondator al administrării fiduciare nu va putea figura subiectul de drept cu capacitate de exercițiu limitată, deoarece astfel nu va putea înzestra administratorul administrării fiduciare cu volumul de drepturi necesare în executarea prevederilor contractuale.

Un alt subiect de drept al administrării fiduciare a bunurilor este **administratorul fiduciar**.

Activitatea în baza contractului administrării fiduciare este orientată

spre obținerea beneficiului în urma administrării bunurilor. Activitatea dată este însoțită de anumite riscuri. Din aceste considerente, administrarea fiduciară trebuie să fie executată de către un profesionist în domeniu, care poate fi atât persoană fizică, cât și persoană juridică.

Multitudinea de raporturi juridice ce apar în contractul administrării fiduciare a bunurilor sînt de origine contractuală, în care administratorul fiduciar apare ca subiect de drept independent. Acesta, la rîndul său, este independent de proprietarul bunurilor transmise în administrarea sa. Analizînd rolul administratorului în multitudinea de raporturi juridice apărute, concluzionăm că acesta nu poate fi privit drept subiect independent al drepturilor reale în coraport cu bunurile transmise în administrarea sa dintr-un șir de motive.

În primul rînd, împuternicirile administratorului rezultă din contract, și nu din lege și se desemnează pe un anumit termen. Drepturile reale, la rîndul lor, apar din lege și sînt nelimitate în timp.

În al doilea rînd, deși administratorul fiduciar, în coraport cu bunurile transmise în administrare, îndeplinește funcțiile proprietarului lor, volumul de acțiuni și împuterniciri sînt stipulate atât de lege, cât și de contract. Statutul subiectului de proprietar al bunurilor prezumă că împuternicirile sale sînt determinate în exclusivitate de lege.

În al treilea rînd, lipsește un semn caracteristic pentru proprietarul bunurilor ca stăpînirea totală a bunurilor. Cum s-a mai menționat, drepturile administratorului fiduciar asupra bunurilor aflate în administrarea sa sînt limitate în timp. La expirarea termenului contractului, bunurile transmise vor fi înapoiate fondatorului administrării fiduciare.

Un aspect caracteristic: administratorul fiduciar, îndeplinind administrarea bunurilor transmise, o face nu în interesele sale proprii, cum e în cazul subiecților drepturilor reale, dar în interesul proprietarului bunurilor

sau al beneficiarului administrării fiduciare.

Dreptul de urmărire. În cazul administrării fiduciare a bunurilor, lipsește dreptul de urmărire, caracteristic oricăror altor drepturi. În linii generale, argumentul dat nu este unul definitiv în calificarea statutului juridic al administratorului fiduciar drept subiect al raporturilor juridice obligaționale. În majoritatea cazurilor, înzestrarea subiecților raporturilor obligaționale atât cu drepturi de urmărire, cât și cu protecția dreptului de proprietate subliniază folosirea anumitor proceduri tehnico-juridice, nefiind vorba despre schimbarea naturii juridice a raporturilor obligaționale date.

Un alt element caracteristic: îndeplinind administrarea fiduciară a bunurilor, încheind diverse categorii de contracte și alte acțiuni ce țin de activitatea sa, administratorul fiduciar, acționînd din numele său, întotdeauna în fața terților trebuie să certifice faptul că acționează în calitate de administrator, în bază de contract și în interesele fondatorului administrării fiduciare sau ale beneficiarului administrării fiduciare. Astfel, se subliniază că el acționează nu în calitate de subiect al dreptului de proprietate, dar doar își îndeplinește obligațiile sale contractuale față de fondatorul sau beneficiarul administrării fiduciare.

Ce ține de categoria bunurilor – obiecte ale administrării fiduciare, printre bunurile ce pot fi obiecte independente ale contractului administrării fiduciare, pot fi și din categoria celor ce exclud existența raporturilor juridice din categoria dreptului de proprietate: drepturile exclusive, dreptul asupra surselor bănești din conturile bancare, dreptul asupra hârtiilor de valoare. În asemenea condiții, reglementarea juridică unică a raporturilor juridice din categoria administrării fiduciare poate fi realizată doar prin prevederile contractuale.

Vorbînd despre natura juridică a contractului administrării fiduciare a bunurilor, trebuie avută în vedere

administrarea bunurilor în condițiile prevăzute de lege. Executarea de către administratorul fiduciar a obligațiilor sale contractuale nu include îndeplinirea tuturor împuternicirilor proprietarului bunurilor. Mai mult decât atât, executarea atribuțiilor sale sînt strict stipulate de prevederile contractuale, avînd un scop bine determinat. Astfel, administrînd bunurile și participînd la multiple raporturi juridice cu persoanele terțe, administratorul fiduciar apare ca subiect al raporturilor obligaționale în interesele fondatorului administrării fiduciare sau a beneficiarului administrării fiduciare a bunurilor. Fiind proprietarul titular al bunurilor respective, prin norme legale este protejat de acțiunile ilegale a persoanelor terțe.

Cine poate fi desemnat în calitate de administrator fiduciar? Nereglementarea, printr-un articol separat a problemei date, după părerea noastră, este o lacună a capitolului XIV din Codul civil, fiind necesară o completare. Propunem un articol separat intitulat: **Administrator al administrării fiduciare**, cu următorul conținut:

În calitate de administrator fiduciar al bunurilor poate fi desemnat un întreprinzător individual sau o organizație comercială.

În cazurile în care administrarea fiduciară a bunurilor se îndeplinește în baza prevederilor legale, în calitate de administrator fiduciar poate fi cetățeanul cu capacitate de exercițiu deplină sau o organizație necomercială.

În acest articol ar fi bine-venit de inclus prevederile art. 1053 alin. 3 Cod civil: *autoritățile publice nu pot exercita funcția de administrator fiduciar.*

Cerințe speciale trebuie înaintate în fața administratorului fiduciar, în cazul administrării hîrțiilor de valoare. În conformitate cu prevederile Legii nr. 1427 din 18.05.1993 privind circulația hîrțiilor de valoare și bursele de valori, persoanele juridice și fizice care practică activitatea comercială în domeniul hîrțiilor de valoare trebuie să fie înregistrate și să fie deținătoare de licență în domeniul

dat. Aceleași cerințe trebuie să le îndeplinească și administratorul fiduciar în cazurile date. La regula generală a statutului administratorului fiduciar se prevede o excepție atunci cînd administrarea se instituie în cazurile prevăzute de lege. În aceste cazuri, conform prevederilor art. 1053 alin. 5 Cod civil, drepturile fondatorului administrării aparțin autorității tutelare sau unei alte persoane menționate de lege. Această prevedere legală ar trebui completată în cazurile în care administrarea fiduciară se instituie în baza testamentului care desemnează executorul testamentar și în alte cazuri. În cazurile date, rolul primordial îl joacă nu atât calitățile profesionale ale administratorului, cît încrederea fondatorului administrării față de acesta.

Cerințele înaintate față de administratorul fiduciar pot fi diferențiate în două categorii: generale și speciale.

Cerințele *generale* constau în faptul că în calitate de administrator pot figura sau întreprinzători individuali, sau organizații comerciale. Stipulările date sînt certe dintr-un singur motiv – îndeplinirea efectivă a administrării fiduciare a bunurilor prezumă folosirea lor în activitatea de întreprinzător. Administratorul fiduciar, administrînd bunurile, încheie contracte, îndeplinește alte acțiuni juridice din numele său, deci trebuie să posedeză dreptul la desfășurarea activității de întreprinzător.

Cerințe *speciale* se înaintează administratorului fiduciar desemnat în cazurile prevăzute de lege. Cerințele înaintate în cazurile date sînt mai lejere față de persoanele desemnate în această funcție. Aici va avea loc folosirea bunurilor într-un scop anumit, ce se asigură printr-un șir de limitări legale și obligații suplimentare, înaintate față de administrator.

Cercul de persoane ce pot îndeplini funcția de administrator fiduciar trebuie să fie limitat de anumite prevederi legale. Astfel, ar fi corect de a exclude întreprinderile unitare din subiecții de drept ce pot fi în calitate de administrator fiduciar. Rațiunea li-

mitării date reiese din însăși reglementarea juridică a întreprinderii unitare. Astfel, întreprinderile de acest gen se instituie cu scopul folosirii comerciale și administrării bunurilor de stat și a celor municipale, ce se transmit în calitate de capital statutar. Bunurile întreprinderii unitare municipale sau de stat aparțin, de asemenea, municipiului sau statului și aparțin unei asemenea întreprinderi în baza dreptului de management sau al administrării operative. Astfel, crearea întreprinderii unitare este o altă formă a administrării profesionale a bunurilor decât administrarea fiduciară în interesele proprietarului. În afară de aceasta, interdicția unei organizații unitare de a participa în calitate de administrator fiduciar va permite evitarea transmiterii bunurilor statului sau municipiului în administrarea persoanelor cu funcție de răspundere a întreprinderii unitare.

Nu se permite de a figura în calitate de administrator fiduciar autorităților publice (art. 1053 alin. 3 Cod civil). Ar fi bine-venită, după părerea noastră, completarea prevederii legale date cu sintagma: *organele de stat și organele administrației publice locale.*

Interdicția invocată mai sus se explică prin faptul că administratorul fiduciar poartă răspundere în baza art. 1058 Cod civil, prin caracterul limitat al drepturilor organului statal sau municipal de proprietar față de categoria dată de bunuri.

Conform prevederilor art. 1053 alin. 4 Cod civil, administratorul fiduciar nu poate fi beneficiar. După părerea noastră, se cere completarea: *în unul și același contract al administrării fiduciare.*

Beneficiarul administrației fiduciare ocupă un loc aparte în raportul juridic dat. După cum a mai fost menționat, acesta nu este parte contractantă. Poziția sa este în corespundere cu cea a persoanei terțe în raportul obligațional. Beneficiarul, în contractul administrației fiduciare a bunurilor, este persoana în beneficiul și interesele căreia se încheie contractul administrației fiduciare a bunurilor.

Conform prevederilor art. 721 alin. 1 Cod civil, în contractul în folosul unui terț părțile unui contract pot conveni ca debitorul (promitentul) să efectueze prestația nu creditorului (stipulantului), ci terțului (beneficiarului), indicat sau neindicat în contract, care obține în mod nemijlocit dreptul să pretindă prestația în folosul său. Spre exemplu, administrarea fiduciară a bunurilor în folosul unui minor, când proprietarul bunurilor este reprezentantul său legal, sau executarea administrării fiduciare a hîrtilor de valoare în beneficiul persoanei juridice, care este contraagentul fondatorului ș.a. După ce beneficiarul administrației fiduciare, ca persoană terță, își exprimă intenția de a se folosi de dreptul său contractual, acesta își obține dreptul său independent în contract. Din acest moment, fondatorul administrării fiduciare și administratorul nu pot modifica sau rezilia contractul de sine stătător. Numai după încetarea drepturilor civile ale beneficiarului (decesul persoanei sau lichidarea persoanei juridice) sau refuzul beneficiarului de a obține beneficii în rezultatul contractului dat, contractul încetează. Totodată, încetează și drepturile beneficiarului la obținerea beneficiilor.

Poate fi oare schimbat beneficiarul contractului administrației fiduciare a bunurilor? Această schimbare este posibilă. Studiind legislația Federației Ruse, și anume articolul privind încetarea contractului administrării fiduciare a bunurilor (art. 1024 Cod civil al Federației Ruse), vedem că în cazurile direct prevăzute de contract este posibilă trecerea drepturilor beneficiarului administrării fiduciare fondatorului său (în cazul refuzului beneficiarului de a accepta beneficiile), situație ce poate fi numită *subînlocuirea beneficiarului* [1]. Se poate de presupus că în locul beneficiarului inițial poate fi numită o altă persoană, dacă legea sau contractul va permite.

Considerăm oportun a include completările date într-un articol separat în capitolul XIV Cod civil al R. Moldova.

Suplimentar, art. 723 Cod civil stipulează: în cazul revocării stipulației,

al refuzului beneficiarului la dreptul conferit de stipulație, precum și în cazul în care stipulația în favoarea terțului nu are efecte față de beneficiar, stipulantul poate cere executarea prestației față de sine, dacă în contract sau din natura obligației nu rezultă altfel [2].

Cine poate figura în calitate de beneficiar al contractului administrării fiduciare a bunurilor? Capitolul XIV Cod civil nu stipulează expres prevederi speciale ce ar da răspuns la întrebarea dată. Prin urmare, în calitate de beneficiar al administrării fiduciare pot fi următorii subiecți ai dreptului civil: întreprinzătorii individuali, cetățenii cu capacitate juridică deplină ș.a.

Trebuie menționat faptul că în calitate de beneficiar al contractului dat poate fi un subiect de drept sau cîțiva subiecți de drept. Regula generală este că în calitate de beneficiar al contractului administrării fiduciare a bunurilor poate fi orice persoană, recunoscută drept subiect al dreptului civil. În unele cazuri, rolul beneficiarului poate fi stipulat de lege. Spre exemplu, la transmiterea în administrarea fiduciară a bunurilor persoanelor aflate sub tutelă, anume acesta și este beneficiarul contractului. Art. 1053 alin. 2 Cod civil stipulează desemnarea beneficiarului în contractul dat, ceea ce prezumă indicarea numelui tutelarului.

În cazul administrării bunurilor persoanei dispărute fără veste, trebuie să funcționeze aceeași regulă, deoarece în acest caz capacitatea de exercițiu a persoanei se păstrează (se prezumă faptul aflării sale în viață). Însă organul de tutelă și curatelă poate include în contract persoanele aflate la întreținerea celui dispărut fără veste în calitate de beneficiari ai contractului. În cazul în care contractul administrării fiduciare se încheie cu executorul testamentar, prezența în acest contract a beneficiarului depinde de conținutul testamentului. Numele beneficiarului în acest contract poate apărea doar dacă testatorul a obligat persoanele corespunzătoare a

oferi careva beneficii moștenitorilor săi, pînă la acceptarea moștenirii. În caz contrar, în contractul administrării fiduciare nu există beneficiar, iar însăși administrarea se va executa în scopul păstrării bunurilor sau în alte scopuri. Astfel, contractul administrării fiduciare a bunurilor, încheiat în conformitate cu prevederile legale, în toate cazurile va fi contractul încheiat în folosul unui terț.

Din cele expuse mai sus se poate concluziona că în contractul dat există două categorii de raporturi juridice:

1. *Interne* – ce se stabilesc între administrator și fondatorul administrării fiduciare a bunurilor și, de asemenea, beneficiarul administrării (dacă acesta există);

2. *Externe* – raporturi juridice ale administratorului fiduciar și alți subiecți ai circuitului civil (cerc nelimitat ai persoanelor terțe) în legătură cu bunul transmis în administrarea fiduciară.

În clasificarea dată, raporturile juridice interne pot fi numite “obligaționale”, iar cele externe – raporturi juridice ale circuitului civil.

Așadar, putem trage concluzia că în calitate de fondator al administrării fiduciare a bunurilor, de regulă, poate figura proprietarul bunurilor transmise. În calitate de administrator fiduciar poate fi întreprinzătorul individual sau organizația comercială. Dacă administrarea fiduciară se desfășurează în cazurile stipulate de lege, în calitate de administrator fiduciar poate fi cetățeanul cu capacitate de exercițiu deplină, nefiind întreprinzător sau organizație comercială.

Administratorul fiduciar nu poate fi beneficiar al administrării fiduciare în același contract. În calitate de beneficiari ai contractului pot fi orice subiecți de drept civil, inclusiv fondatorul administrării fiduciare.

Compartimentul respectiv din Noul Cod civil român reglementează că în calitate de părți ale contractului de fiducie, în formularea art. 776, sînt constituitorul și fiduciarul. Beneficiarul nu are calitatea de parte în contract, însă poate exista o suprapunere

între calitatea de constituitor și fiduciar și, respectiv, cea de beneficiar, cu mențiunea că beneficiar poate fi și o terță persoană [3].

Constituitor poate fi atât o persoană fizică, cât și una juridică, fără ca legea să impună o limitare a calității de constituitor. Fiind însă vorba de înstrăinarea unor bunuri și drepturi patrimoniale, constituitorul trebuie să posede capacitatea de exercițiu. Potrivit dispozițiilor art. 778, acestea fiind preluate din art. 2017 din Codul civil francez, constituitorul are posibilitatea de a desemna o persoană care să îi supravegheze executarea contractului de fiducie și să-i exercite drepturile născute din contract. Rațiunea acestei prevederi rezidă în faptul că legiuitorul nu a limitat sfera persoanelor care au calitatea de constituitor. Deoarece și persoanele fizice pot avea această calitate, multe dintre ele neavând competența necesară pentru a supraveghea derularea unui contract de fiducie, recurgerea la serviciile unui terț este justificată. Legiuitorul impune limitări cu privire la calitatea de fiduciar, cu scopul de a evita operațiunile de spălare de bani și evaziunea fiscală, întrucât experiența internațională în materie arată că fiduciar (trustul) este o instituție care poate fi folosită pentru a ascunde operațiunile de spălare de bani și operațiunile de evaziune fiscală. Ca atare, limitarea sferei persoanelor care pot avea calitatea de fiduciar la anumite categorii de persoane diminuează acest risc, deoarece persoanele menționate în text sînt supuse unui control riguros din partea unor autorități specializate, cum sînt, de exemplu, Banca Națională, CNVM și CSA. Astfel, potrivit prevederilor art. 776 alin (2) și (3), fiduciar pot fi instituțiile de credit, societățile de investiții și de administrare a investițiilor, societățile de servicii de investiții financiare [4], societățile de asigurare și reasigurare [5], totodată notarii publici și avocații. Enumerarea este limitativă și pe cale de consecință nicio altă persoană nu poate avea calitatea de fiduciar. S-a exprimat opinia [6] că rațiunea securității sociale care stă

la baza acestei limitări, deși este acceptabilă în principiu, totuși este prea rigidă, motiv pentru care ar fi util ca acestea să dispară în viitor. Potrivit acestei opinii, orice persoană fizică sau juridică ar putea dobîndi calitatea de fiduciar, cu condiția îndeplinirii unor criterii obligatorii de solvabilitate și onorabilitate [7]. Ce ține de calitatea de fiduciar a avocatului [8], aceasta este obligatoriu de a fi stipulată în Legea cu privire la avocatură.

În opinia noastră, controlul statal riguros, cu înaintarea unor cerințe profesionale față de persoanele ce au dreptul de a fi administratori fiduciar, contribuie la creșterea nivelului exercitării profesionale a obligațiilor contractuale, la stabilitatea raporturilor juridice apărute. Toate acestea servesc drept temei la aplicarea mai frecventă a contractului dat în practică, fiind benefice și pentru legislația R. Moldova.

Referințe bibliografice

1. *Гражданский кодекс РФ. Часть вторая. Раздел IV. Отдельные виды обязательств. Глава 53. Доверительное управление имуществом.*
2. *Codul civil al R. Moldova*, adoptat prin Legea nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. În: MO al RM nr. 128-129 din 13 septembrie 2002, în vigoare din 12.06.2003.
3. Art. 777 din Noul Cod civil roman.
4. Potrivit prevederilor art. 2014 din Codul civil francez, constituitor putea fi doar o persoană juridică, avînd însă în vedere că o asemenea restîngere ar fi avut drept consecință o aplicare practică restrînsă a fiduciei, ulterior acest articol a fost abrogat.
5. Potrivit art. 7. pct. 10 din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, instituția de credit este definită ca a) „o entitate a cărei activitate constă în atragerea de depozite sau de alte fonduri rambursabile de la public și în acordarea de credite în cont propriu” și respectiv b) o entitate, alta decît cea prevăzută la lit. a), care emite mijloace de plată în formă de monedă electronică, de-

numită în continuare instituție emitentă de monedă electronică”.

6. Art. 5 din Legea nr. 297 din 2004 privind piața de capital.

7. Art. 6 din Legea nr. 297 din 2004 privind piața de capital.

8. Legea nr. 32 din 2000 privind societățile de asigurare și supraveghere a asigurărilor.